

Freiherr v. Ende-Miljessnitz.

M.
d. p.
H.
J. v.
A.
A.
J.
d. A.
o.
d. h.
A.
A.
A.
A.
A.
A.

25.

12

DISSERTATIONE INAUGVRALI
THESES MISCELLAS
EX VNIVERSA
PHILOSOPHIA,

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

FRIDERICO WILHELMO,
MARCHIONE BRANDENBURGICO ET ELECTO-
RATVS HEREDE AC RELIQA,

GRATIOSO FACVLTATIS PHILOSOPHICÆ
CONSENSV

P R A E S I D E

DN. IO. PETR. LUDOVICO,

PROF. PVBL. ORDIN.

DN. PATRONO AC PROMOTORE,
PRO SVMMIS IN PHILOSOPHIA HONORIBVS
rite impetrandis,

IN ACADEMIA FRIDERICIANA

Die XV. Septemb. A.O.R. MDCC. horis antemerid.

Publicæ Eruditorum ventilationi proponet

AUTOR AC RESPONDENS

CHRISTIANVS ROEPER, Med. Cult.

Halberst. Sax.

Typis CHRISTOPH, ANDREAE ZEITLERI, Acad. Typ.

DISSENTATIONE
THESE 2 MISCELLANEA
PHILOSOPHIA
FRIDERICO-WILHELMINO
DAVID PEREGRINO
IN ACADEMIA PHIBERTICIANA
CHRISTIANVS KOLBVS

Q. D. B. V.

THESES QUÆDAM EX VNIVERSA
PHILOSOPHIA SELECTÆ.

THES. I.

Philosophia cum sit scientia rerum humanarum
divinarumque, prout ductu rectæ rationis hæ
cognosci possunt, ad veram hominum felicitatem
acquirendam ac conservandam compara-
ta: eam Medico non solum, verum etiam Ju-
ris-Consulto atque Theologo summe esse necessariam fir-
miter statuo. Et inter hos quoque maximam philosophiæ
culturam Medicis deberi, tuebor inter differendum.

THES. II.

Philosophiæ finis est imaginem divinam lapsu pa-
rentum amissam, quantum vires animæ permittunt, instau-
rare. Inde lucem Tullio affulsisse, ut à morbis animæ ad
peccatum originarium sapienter colligeret, existimavero.

THES. III.

Mechanicam Philosophiam in deliciis habeo, Aristo-
telicorum & Scholasticorum tricis utique præferendam.
Neque hoc in physicis tantum; quoniam alia quoque sci-
entiarum genera exinde lucem mutuare, facile erit ad pro-
bandum.

* (4) *
THES. IV.

Cum consensu saniorum philosophorum, veterum æque ac Recentiorum, finis sit logices veritatis investigatio, veritas autem indaganda aptitudinem & attentionem mentis, animum idolis liberum, ingeniumque bonis ideis assuetum velit; Mathesin, quæ mentem hac scientia imbuit, in vestibulo lycei excolendam esse arbitror. Ad rationem scilicet veterum, ubi ad pedes Mathematicorum sederunt alphabetarii.

THES. V.

Perperam à vulgo philosophorum voluntas hominum cordi includitur, & intellectus cerebro. Neque me à sententia hac dimovent sacri codicis loca, & quidam Theologi, pietatem in pectore, scientias in capite quærentes. Quæ singula, si occasio sit, in conflictu resolventur.

THES. VI.

Anima in se & sua natura & essentia una tantum res est, neque ex duabus intellectu & voluntate, se junctim existentibus, constat. Methaphysica vero non physica ratione distinctæ sunt hæ facultates.

THES. VII.

Errare videntur illi, qui ipsas res secundum ideas in mente sua formatas ordinare ac disponere volunt, cum ideæ potius secundum ipsas res externas sint ordinandæ. Ab hoc idolo illi sibi caveant, qui sacrum nostrum aliosque codices legunt, non ut veritatem quærant, sed suæ tantum opinionis fingant simulachra.

THES. VIII.

Sapientis ac moderati Philosophi regula est; nihil pro vero admittere, cujus rei mihi non sit distinctus & accuratus conceptus. Ast vero, quid si alicui, qui majori forte mentis acumine pollet, datur rei conceptus, qui mihi
nega-

* (r) *

negatur: hujus sane opinionem illico pro errore habere, superbi est Sophistæ. Ingens differentia inter veritatem respectivam & absolutam. Illam, non hanc absolvit claritudo idearum.

THESES. IX.

Medium hæc doctrina inter Scepticos tenet; & periculosos Rationalistas. Absit enim, ut cum illis statuamus, nos nihil scire, quam hoc, quod nihil sciamus: sed nec minus à nobis hoc absit, ut mentem nostram idolum faciamus, quod supra notitiam omnium etiam difficillimarum rerum poni mereatur, ut neque fallere unquam aut falli possit.

THESES. X.

Voluntatem intellectu priorem esse, non capio; sive naturæ sive ordinis sive doctrinæ prioritas ea sit. Equidem suam temperamenti & sanguinis vim esse, antequam intelligam, largior, quemadmodum sitiens potum appetit; antequam ei is porrigatur: sed hac ratione voluntatem non terminavero.

THESES. XI.

Ethica morum medicina est. Mores hominum ex affectibus; affectus ex sanguine fluunt. Hunc igitur, qui minuere, augere, calidum, fluidumque facere potest meliorem sæpius morum fore magistrum crediderim, ac illum, qui centum recitare regulas moralistarum. Bonum ergo Medicum, aut si mavis Physicum, optimum fieri Ethicum posse, ex artium analogia, crediderim.

THESES. XII.

Pro affectuum ratione etiam gradus virtutum se habent. In ipsis viris *θεοπνεύστοις* hoc reperimus. Cholericum temperamentum in Paulo se prodit, sanguineum in Petro; Phlegmaticum in Johanne. Quæ vasa ita selegerat Spiritus S. ut istum ad puniendum gentes, illum ad per-

* (6) *

suadendum, hunc ad tolerandum, pro aptitudine cujusque, videatur adhibuisse. Et hoc est, quod Paulus dicit; *Wir tragen die Geheimnisse in irdischen Gefassen.*

THESES. XIII.

Atque hanc demum affectuum differentiam, qui in piis etiam non distinxerit, ineptus illorum censor ac iudex erit, qui somnulentia ingenia pro hominibus habebit mundo mortuis; alacres vero mentes illis accensebit, qui mundo vivant. Inde ad vivendum & docendum; rarius vero ad iudicandum sacrae literae suos admonent; quid? quod perversum ac frivolum de pietate hujus vel illius hominis iudicem gravius longe peccare pronuncient, quam adulteros & homicidas.

THESES. XIV.

Philautiae idolum Ethicis magna; Logicis autem majora longe damna intulit. Eam vero, si ibi sustuleris prorsus, omnino erras; hic si funditus evulseris, tum demum animum habebis ab errore immunem.

THESES. XV.

Scholastici plus scivissent, si quaedam voluissent ignorare. Haec illa docta ignorantia est; qua, quae ultra captum sunt relinquimus; ut in illis, quae captus humani tempus lucremur.

THESES. XVI.

Christianorum cultus, quem Deo tribuunt, rationalis est: ineptis Ethicorum & Muhamedistarum figmentis vel hanc tantum ob causam praefendus. Hinc nigro calculo notandus praefractae mentis homo & tantum non civis noster, qui superioribus mensibus nostram religionem cum Turcarum insania commutavit.

THESES.

* (7) *
THES. XVII.

Alias religiones omnes , consiliis humanis ; solam Christianam auxilio divino crevisse , non difficile ad probandum est. Illæ suos sectatores divitiis invitarunt , ut Muhammedus ; nostra a mundi thesauris ad extremam avocavit pauperiem : illæ molles animos luxu alliciebant ; nostra crucem , patientiam , calamitatis genera alia suis prædixit imposuitque : illæ solertes mentes artibus humanis illigarunt ; nostra per ignaros homines hujus seculi confudit sapientes : illæ armis , igne , quibusve demum tormentis grassarunt , ut pessundarent aliter docentes : nostra fugit semper , nunquam fugavit , non intulit bella , sed tulit , inter tormenta crevit , ut symbolum esset : Sanguis Martyrum semen Ecclesiæ.

THES. XVIII.

Ratio corrupta est ; & ratio non est corrupta : de cautionibus inter differendum.

THES. XIX.

Id scio non esse corruptam , quando in Pneumaticis hoc genere utitur consecutionis. Si Deus substantialiter est omnipræsens ; cuique creaturæ ita adest , ut neutri possit propius adesse. Quid est enim propius adesse ? quam per id spatium alteri accedere , per quod adhuc ab eo abfuit. Aut ergo substantia Dei abfuit aliquo spatium , aut non. Si illud ? certe per quod abfuit , per id præsens non fuit ; non ergo omnipræsens sed multipræsens fuisset. Si hoc , quod nempe per nullum spatium ulli creaturæ abfuerit , certe etiam per nullum accedere potuit. Adeoque substantia , DEI non fidelibus , quam infidelibus præsentior est ; cum utriusque sit præsentissima. Inde neque differentia unionis Dei cum fidelibus & præsentia ejus cum infide-

infidelibus in substantia Dei, sed gratia quæri debet. Quæ Philosophia est Calixti, cui hoc casu contra alios Theologos quosque subscribimus Philosophi.

THESES. XX.

Quicquid Deus dixit, illud credimus fide: sed an Deus dixerit, id fide non credimus, sed scimus ratione. In isto foro Theologi versentur; hanc Spartam occupabunt & Philosophi. Quo sensu verum dicterium est, tum demum sine erroribus Ecclesias fore; si aut Theologi philosophentur; aut Theologiam tractent Philosophi.

THESES. XXI.

Philosophia ergo non opus est ad credendum: est vero hac opus ad perspiciendum credita. Illud facit bonum Christianum: hoc prudentem Theologum. Sit aliquis bonus Christianus: qui tamen esse potest indoctus Theologus. Hac doctrina usus est Origenes contra Celsum Philosophum & Medicum: eam ergo disputare liceat Philosopho, qui cultor est Medicinæ; ad callum removendum, quod hac ætate animos obduxit imperitæ juventutis.

THESES. XXII.

Potest tamen & Philosophus nimietate peccare, sed nec nimis Theologus. Iste pro acumine spinas excitat; hic pro pietate superstitionem. Felicem! qui inter utrosque scopulos navigat illæsus, ut ad portum deferatur veritatis.

THESES. XXIII.

Idem numero corpus resurgere post corruptionem posse, tantum non docetur in Peripato. Minimum id statuimus, hunc non fidei tantum; sed scientiæ articulum esse. Cui assentiri nemo securius possit, quam Philosophus, nemo facilius, quam Medicus & Chymicus. Adeo illud

* (9) *

illud Verulamii hic verum est: Philosophia obiter libata a Deo abducit; penitus hausta reducit ad eundem.

THESES. XXIV.

Quid autem bonis literis purior Theologia debeat: non paruum indicium est; quod semper cum literarum lapsu suam quoque ruinam viderit religio, contra cum augmentis Studiorum floruerit vicissim orthodoxia. Quidni ergo, barbarie ingruente, falsos metuamus Prophetas?

THESES. XXV.

Ex arte nostra rem illustro. Ubi definit Physicus; ibi incipit Medicus: sic fines, ubi claudit philosophia; ibi repagula aperit Theologia.

THESES. XXVI.

Directorium inter protestantes nullo alio titulo Electori Saxoniae competere, quam quod primarius is sit inter Evangelicos princeps, magnus quondam Zieglerus docuit: nostro igitur principi hanc prerogativam asserere videntur manes J.Cti Saxonici.

THESES. XXVII.

Sumpserat sibi ex hac ratione idem Elector hoc seculo ius indicendi inter protestantes jubilei. Ex hypothese igitur argumentamur; quando idem nunc, mutato rerum statu, principi nostro competere, exercitii causa tuebimur. Idem modus concludendi fuerit, similia eidem principi tribuere ex jure Primatus in Germania. Plura de hoc inter differendum.

THESES. XXVIII.

In historia Germaniae non exemplum invenimus, quod in societatem pacificatorii actus imperiales legatos Caesarei unquam admiserint. Certe haec solennitas, cum exteris principibus agendi, capiti tantum relicta; quamvis

B

con-

concentum membrorum in eadem re domi quærere, juri suo non adversum crediderint Imperatores. Nunc vero causæ & politicæ & juridicæ volunt, ut quoties proceribus nostris videatur, his semper liceat ejusmodi negotiis interesse. Quamvis autem jure hoc inde a Westphalica pace gauisi fuerint; ad exercitium tamen juris in Risvicensi pactione certum eos demum venisse.

THESES. XXIX.

In ceremoniis leges, pacta, usus, consuetudo jus faciunt. Singula hæc Electoribus potestatem asserunt numerum primi ordinis legatorum pro arbitrio multiplicandi.

THESES. XXX.

Qui regiam dignitatem Imperatoria majestate parem judicant, & gentium juribus adversantur, & ipsorum Regum decretis. Hujus enim differentię prærogativam, cum, magna animi temeritate, negare vellet Imperatori nostro Gallicus legatus; hoc ipso quoddam ei firmamentum addidit; Ottomannica Porta hominis Galli vanos ausus ad gloriam maiestatemque imperatoris explodente. Et cur Hispaniarum Galliarumque Reges, historia teste, titulum imperatorium affectarunt atque a summo pontifice toties petierunt, nisi eam dignitatem, sua majorem habuissent. Quid? quod, cum a vasto Imperii Romani corpore se avulserint regna, quæ in contentionem hic veniunt, ut reverenter habeant Imperatorem, tantæ gloriæ justum heredem æquitatem velle existimaverim. Ut deniq; illum tot in omni orbe gentium concentum taceam; qui Imperatori primas semper concesserunt. Est & insigne maximi honoris argumentum, Imperatori nostro in eo habiti, quod in bellis sacris, tot Regum confluyente exercitu summam eidem detulerint omnes foederati. Argumenta a clausa corona,
pomo

(II)

pomo cum cruce , capitis Christianitatis , domini orbis
aliisque titulis infirmiora habemus; quam ut iisdem, in re
hac maxime momentosa, fidenter inniti queamus.

THE S. XXXI.

Gentium approbatione consensuque factum est, ut
jus Reges appellandi non semel nostri exercerent Impera-
tores. Neque legimus in historia, principem, titulo re-
gio per Imperatorem ritu solenni cohonestatum, pro tali
inter omnes gentes non habitum fuisse. Polonia, Bohemia
Hungariaeque Reges hæc nobis insignia debent, quibus ad
quodve decus dignitatemque & usi sunt & excepti in orbe
universo. Quod & ipsum sane Imperatorem magno a Regi-
bus gradu distinguit.

THE S. XXXII.

Czar Moschorum non Cæsaris Synonymum, sed Re-
gis est. Hinc in bibliis eorum Czar David, & Kesar Augu-
stus reperitur. Esse tamen rationes, quare Imperii Orien-
talis dignitas ad ipsos credenda sit devenisse, sermone
a Russis accepi. Patet inde & hanc gentem Cæsaris titu-
lum in pretio habere; neque proprio ausu in hunc involare
sibi integrum putasse; ut potius postulatum hunc hono-
rem juri cuidam hæreditario innitantur.

THE S. XXXIII.

Contradictoriam oppositionum omnium fortissi-
mam esse, docent Philosophi: mihi si non levisima vide-
tur, levior certe hæc, quam oppositio contraria. Exem-
plum rei sit, facile ad illustrandum. Contradictorie sibi
opponuntur ens & nihil; contrarie vero ens & aliud ens.
Sint nunc duo discipuli artis forte Equestris; unus perverse
informatus; alter prorsus non. Esto judicium artificis,
quem facilius evasurum credat equitem ad artium leges?
Certe discet prior eo tempore, quo alter didiscit; assuefiet

ille, dum hic desuefit; summam induet ille virtutem, dum hic deponit vitia. Et tamen habet se ille ut eques & non eques; hic ut eques & malus eques; id est illius oppositio contradictoria & levior; huius contraria & facilior est, id quod erat demonstrandum.

THESES. XXXIV.

Methodus thema vult homogeneum: mihi itaque qui in heterogeneo argumento versor, nullæ ordinis leges præscriptæ; ad quas neque me astringi, neque astringere hic debui.

THESES. XXXV.

Methodum vel Syntheticam esse vel analyticam forte omnes sentiunt Philosophi. Sed qui in appellatione conveniunt; in significatione prorsus differunt. Scholastici analyticum ordinem dicunt, quem Platonici & Ramistæ putant Syntheticum: & hi contra posteriori tribuunt, quod illi asserunt priori. Tuebimur nos sententiam, breviter nunc delineandam.

THESES. XXXVI.

Analysis resolutio est; Synthesis compositio. Solvimus autem complexa; simplicia coniungimus. Est itaque analyticæ methodi, solvere, quod est compositum: Syntheticæ, componere, quod est solutum. Utrumque non nisi artificis est; uti domum & destruere & construere architecti. Juxta illud; ædificium destruit facilius, qui construxit.

THESES. XXXVII.

Hæc summam dicta rem quadantenus explicant; quam obiecti demum accurate distincta diversitas prorsus illustrabit. Differt ergo Synthetica methodus ab analytica primo Statu, hoc est tempore: deinde qualitate: post quantitate ac amplitudine materiarum.

THESES.

* (13) *

THESES. XXXVIII.

Hæc triplex differentia triplicem etiam facit utriusque methodi considerationem. Ratione status sive temporis materia est vel scribenda ut componatur: vel ut resolvatur scripta. Hac ratione, qui scribit, ille in methodo synthetica; qui scripta legit in analytica versari videbitur. Inde analytice Logicam dicimus, sive Synthetice scripta; sive tradita analytice resolvamus.

THESES. XXXIX.

Alia vero prorsus causæ sunt, quando analyticam methodum à Synthetica distinguimus intuitu qualitatis materialium, sive scribendæ hæ sint, sive scriptæ prorsus abstrehendo. Cum enim ratio induxerit probaveritque usus, ut alio ordine theoreticæ cohærent disciplinæ; alio item practicæ: illum Syntheticam methodum dicere; hunc analyticam salutare, causas habuerunt sapientes. Quæ neque difficiles ad reperiendum sunt; si exempla petamus ex utroque genere disciplinarum. Tractat in principio Ethica de hominis summa felicitate; quod sane compositi aliquid est, ex omnium virtutum, ceu rerum simplicium, quas tamen in fine demum tractat, concursu constans. Quod cum ita sit, quis negauerit? Ethicam à compositis ad simplicia progredi: quæ via est analytica. Physica è contrario, ut etiam theoreticarum aliquod exemplum sistamus, primum corporis naturalis principia docet, à quibus ceu simplicissimis rebus semper ad magis compositas progressus facit, donec in maxime compositis corporibus fines demum terminet. Atque hoc itidem est methodi, quam descripsimus, Syntheticæ. Sed hæc ratio est integrarum disciplinarum.

THESES. XL.

Aliter paulo consideratio analyticæ & syntheticæ

B 3

me-

methodi se habet, si quæ particularia themata, ex integris disciplinis decerpta, tradi debeant. Quod sive in theoretico sive in practico argumento fiat, utrumque utraque etiam methodo, pro arbitrio scribentis, potest expediri. Quemadmodum enim, si quis urbem aliquam nosse voluerit, is via id duplici facere posset; vel urbem statim universam intuendo è vicini forsitan montis fastigio; atque post demum ingrediendo eam per singulas plateas, fora, locaque alia: vel his locis prius sigillatim consideratis, tandem universam urbis molem oculis subjiciendo; ex quibus modis ille analyticus esset; hic syntheticus: ita pari etiam ratione thema aliquod demonstraturo duplex id faciendi ratio est; vel ut à causis ad effectus; à natura prioribus ad posteriora; à generalibus ad specialia; summatim dicam à partibus ad totum progrediatur, quod methodi est syntheticae; vel contra ab effectu tendat ad causam; à posterioribus ad priora; à specialibus ad generalia, uno verbo, a toto ad partes, quam rationem methodus tenet analytica.

THEŒ. XLI.

Atque uterque hic ordo bene sibi constat, ad quodcunque etiam argumenti genus adhibeatur. Quoniam tamen ussit prius ignis; quam aliquis diceret, quod urat, aut scrutaretur alter, quare urat; analytica methodus inventionis dicitur; contra cum brevior certiorque via sit, axiomata causasque præmittere atque has demum per effectus rite demonstrare; uti exempli gratia qui vehementem cuspidarum particularum in igne motum, causam ignis, est edoctus, ille maturum de centum hujus elementi effectibus inde iudicium feret; hinc doctrinae methodus salutata est Synthetica. Quamvis certum sit, quod utraque ad docendum bene adhiberi queat.

THEŒ.

* (15) *
THES. LXII.

Patet igitur ex dictis, quod practicæ quidem disciplinæ nonnisi methodo analytica bene tradantur: sed themata practica sigillatim commode doceantur synthetice. Sic totius Physices Systema nemo aliter exhibuerit, quam ordine Synthetico; ast vero, qui experimento autores in admirationem sub initium rapuerit, ut eorum causas disserturum attente audiant, is physica themata bene docet analytice. Quid quod artem nostram Medicam in scholis synthetice docemus, ut in nosocomiis curemus analytice. Hæc ad methodi rationes intelligendas dicta sufficiant; argumenta Platoniorum & Ramistarum, inverso ordine docentium, solvam, si opus fuerit, in conflictu.

*N*on sibi sola placet virtus, nec sol sibi lucet,
 Utraque se Spargunt, lumina lumen alit.
Nec Sophiam delectat eremus, sed magis hæc
 Ter geminos comites comis adornat, amat.
Dumque Machaonii præprimis auget honorem
 Inde magis quam ter comta renidet amans:
Fontes naturæ Sophiæ Medicina recludit,
 Et curam novit mentis habere simul.
Pæonis is solum genuinus redditur heres.
 Qui junctis studiis est Sophus ac Medicus.
Macte bonis esto, mentis, SVAVISSIME ROEPER;
 Nam modo doctrina clarus utraque venis.
Tu Sophia natus Medicum superaddis amictum,
 Sic major promptum laus quoque jure manet.
Accipe nunc dignus quæ dat Tibi præmia Pallas
 Cum Sophiæ Medico, tum Medicæ arte Sopho.

Gratulabundus apposuit

FRID. HOFFMANNUS P. P.
Wann

(16)

Wann recht getreue Freund ihr Glück und Unglück theilen /
Und daß was einem trifft auch gleich den andern rührt /
So darff mein schlechter Kiel sich länger nicht verweilen /
Auch hier zu thun was mir als einem Freund gebührt.
Es läge mir zwar ob dein Lob hier zu vermehren /
Das dir Geschicklichkeit und Fleis zu weg gebracht /
Doch wird unnöthig seyn weitläufftig den zu ehren /
Den sein gelehrtes Blat ohn dem vollkommen macht.
Drumb wünsche ich nur Glück zu diesen ersten Ehren /
Und wenn dein steter Fleis und nicht geringer Geist /
So fort beysammen stehn / wird mann im kurzen hören /
Daß du in unsrer Kunst auch Doctor mäsig seyst.

Mit diesen Wenigen wolte dem Herrn CANDIDATEN
als seinem werthesten Freunde glückwünschend
seine Schuldigkeit ablegen /

Dessen ergebenster Diener und Freund

Wolfgang Friederich Hienlin /
Phil. ac Med. Candid.

01 A 6541

f

ULB Halle 3
 003 090 396

TA → OL

1018
VJ 17

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

B.I.G.

Farbkarte #13

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

15 12
D. B. V.
IONE INAUGVRALI
MISCELLAS
NIVERSA
OSOPHIA,
AGNIFICENTISSIMO
PRINCIPE AC DOMINO,
WILHELMO,
DENBURGICO ET ELECTO-
REDE AC RELIQA,
LTATIS PHILOSOPHICÆ
ONSENSV
R A E S I D E
TR. LUDOVICO,
PVBL. ORDIN.
NO AC PROMOTORE,
PHILOSOPHIA HONORIBVS
impetrandis,
IA FRIDERICIANA
A.O.R. MDCC. horis antemerid.
rum ventilationi proponet
AC RESPONDENS
S ROEPER, Med. Cult.
Halberst. Sax.
ANDREAE ZEITLERI, Acad. Typ.